

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТОЗНАВЧОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

УДК 023.5:378.600.8

А. А. Соляник

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ВИЩОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Окреслено сучасні проблеми розроблення системи стандартів вищої ступеневої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Ключові слова: *вища інформаційна освіта, Україна, стандарти вищої ступеневої освіти, система загальних та фахових компетентностей.*

Базовим методологічним принципом реформування системи вищої освіти в Україні є перехід від кваліфікаційної до компетентнісної моделі підготовки фахівців, що передбачає відмову від сумативного накопичення студентами знань та організацію набуття ними системи загальних і професійних компетентностей як динамічної комбінації знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, які визначають здатність випускника успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [1; 3].

Коректне визначення та формулювання системи загальних та фахових компетентностей є важливим завданням розробників стандартів вищої, зокрема й інформаційної освіти. Складна й багатоступенева процедура розроблення, узгодження та затвердження стандартів для кожного рівня вищої освіти в межах спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» зумовлює необхідність вирішення низки першочергових проблем:

- логічного розвитку, ускладнення та збереження спадкоємності змісту загальних та фахових компетентностей випускників бакалаврату, магістратури та аспірантури,

- передбачення можливостей швидкої адаптації випускників інших спеціальностей до предметного поля новообраної магістерської або аспірантської програми, зокрема й на базі зарубіжних університетів;
- гармонізація інформаційно-аналітичної, бібліотекознавчої та документознавчої складових в змісті фахових компетентностей, відбиття в їх змісті функціональної, технологічної та документно-ресурсної спорідненості бібліотек, архівів, інформаційних центрів, служб документаційного забезпечення управління,
- врахування ключових тенденцій розвитку глобального комунікаційного простору, зокрема: стрімку диверсифікацію асортименту онлайн-інформаційних продуктів та послуг, персоналізацію користувацьких інтерфейсів та сервісів на основі технологій адаптивного контенту; електронну конвергенцію документокомунікаційних структур суспільства (видавництв, бібліотек, архівів, інформаційних центрів)
- передбачення можливостей постійного розширення спектру спеціалізацій підготовки майбутніх інформаційних фахівців в межах єдиної інтегрованої спеціальності.

Важливою проблемою є також необхідність розроблення й затвердження найближчим часом стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня для підготовки доктора філософії зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в умовах відсутності в «Переліку наукових спеціальностей» [2] відповідної спеціальності, її формули та паспорту. Зважаючи на це, розробники проектів стандартів вищої освіти мають спиратися на діючі нині паспорти споріднених наукових спеціальностей 27.00.02 «Документознавство, архівознавство», 27.00.03 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство», 27.00.06 «Прикладні соціально-комунікаційні технології», 27.00.07 «Соціальна інформатика».

Так, ключовими з фахових компетентностей майбутнього доктора філософії з наукової спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» мають бути: знання закономірностей функціонування інфосфери, основних етапів еволюції формування системи інформаційної інфраструктури суспільства та тенденцій інтелектуалізації соціокомунікаційної діяльності; здатність

застосовувати автоматизовані технології інтелектуальної обробки інформації та знань; знання історії, теорії та методології формування інформаційних середовищ ефективної взаємодії суб'єктів соціальної діяльності; здатність застосовувати соціально-комунікаційні та інформаційно-когнітивні технології позиціювання суб'єктів соціальної діяльності в суспільстві (зв'язки з громадськістю та ЗМІ, реклама, іміджмейкінг, бізнес-комунікації, наукові комунікації тощо); здатність застосовувати ефективні засоби та інструменти управління прикладними соціально-комунікаційними технологіями; здатність реалізовувати в практичній діяльності можливості інформаційного аудиту, моніторингу та консалтингу; здатність до вдосконалення теоретико-методичних, організаційних та техніко-технологічних засад інформаційно-аналітичної діяльності; знання закономірностей та тенденцій розвитку автоматизованих технологій відповідно до предметно-об'єктних трансформацій системи документальних комунікацій; здатність визначати напрями, можливості та інструменти автоматизації функціонування документокомунікаційних структур суспільства; спроможність організовувати дослідження сучасного стану та напрямів розвитку інформаційних потреб суспільства; здатність виявляти та наукового обґрунтовувати можливості оптимізації технологій формування, організації та використання інформаційних ресурсів та інформаційно-пошукових систем; знання теоретичних та організаційно-методичних засад стандартизації та системи управління якістю в інформаційній сфері; здатність до концептуально-змістовного моделювання програмних, апаратних, лінгвістичних засобів автоматизації документокомунікаційних систем та мереж.

Означені фахові компетентності мають формуватися як в процесі реалізації майбутнім доктором філософії власного наукового дослідження, так і в процесі опанування ним освітньої складової освітньо-наукової програми. Відповідно до «Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» [1] освітня складова освітньо-наукової програми доктора філософії становить від 30 до 60 кредитів ЄКТС і спрямована на оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, націленими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (4—6 кредитів ЄКТС); на набуття універсальних навичок дослідника, педагогічних компетентностей щодо організації та проведення навчальних занять, управління

науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності (орієнтовний обсяг цієї освітньої складової — не менш як 6 кредитів ЄКТС); на здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (орієнтовний обсяг такої освітньої складової становить 6—8 кредитів ЄКТС). Екстраполяція означених компетентностей в змісті навчальних дисциплін фундаментальної складової науково-освітньої програми підготовки доктора філософії зі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» дозволяє окрім іноземної мови запропонувати такий їх орієнтовний перелік: «Філософія науки», «Комунікації в науці», «Теорія та методологія наукових досліджень», «Педагогіка вищої школи», «Менеджмент знань», «Бізнес-планування інноваційних проектів».

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти: схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України, протокол від 29.03.2016 № 3. — Київ, 2016. — 30 с.
2. Про затвердження Переліку наукових спеціальностей: наказ Міністерства освіти науки, молоді та спорту України від 14.09.2011 № 1057. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11>.
3. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти [Електрон. ресурс].— Режим доступу: <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>.
4. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд [Електрон. ресурс].— Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf.
5. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації [Електрон. ресурс].— Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf.

Обозначены современные проблемы разработки системы стандартов для всех ступеней высшего образования по специальности 029 «Информационное, библиотечное и архивное дело».

***Ключевые слова:** высшее информационное образование, Украина, стандарты всех ступеней высшего образования, система общих и профессиональных компетентностей.*

The modern trend of the content and structural modernization of higher information education in the implementation of educational reforms in Ukraine. Conceptual model of nomenclature of fundamental academic disciplines for the preparation of Ph.Ds in specialty 029 Information, Library and Archival Sciences an analysis.

***Keywords:** higher information education, Ukraine, standards of all levels of higher education, a system of general and professional competencies.*

УДК 007: 304: 002:005.73

О.В. Шевченко

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ГАЛУЗЕВИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТНИХ СИСТЕМ

Проаналізовані основні напрямки формування в Україні галузевих інформаційно-документних систем, визначені закономірності їх функціонування, запропоновано інноваційно-комунікаційну парадигму їх розвитку.

***Ключові слова:** галузеві інформаційно-документні системи, галузева документація, інформаційні технології, виробнича діяльність.*

Актуальність теми полягає в тому, що серед проблем інформатизації економічного розвитку України посиленої уваги потребують проблеми формування галузевих інформаційно-документних систем. Особливе значення мають системи комплексного галузевого інформаційного та документаційного забезпечення, орієнтовані на задоволення інформаційних потреб фахівців і безперешкодний доступ до галузевої інформації, що дозволить підвищити конкурентоспроможність галузей у виробничому секторі економіки країни та у світовому просторі. Актуальність проблем,